

Aihe REILA reittimerkinnot turvallisiksi, pilottialueena Lappi 2015–2018, Lappi-toimijoiden kokous
Aika Tiistai 13.10.2015 klo 12.30 – 14.30
Paikka Jokiväylä 11 C-talo, 96300 Rovaniemi, kokoustila 429 (4. krs)
Läsnä

1. Herva Pekka – Lapin ELY-keskus
2. Iivari Pekka - MTI
3. Kauppinen Vesa – Lapin sairaanhoitopiiri
4. Kestilä Sini – MTI
5. Koivisto Markku – Kemijärven kaupunki
6. Koivumaa Vesa - MTI
7. Kotala Ilkka – Kemin kaupunki
8. Latvala Alekski – MTI
9. Mehtälä Marko (LIVE stream /videokuvaus) – Lapin AMK
10. Mettänen Markku – Liikenneturva
11. Mäenpää Liisa - Lapin Matkailuelinkeinojen liitto
12. Ollila Erkki - Metsähallitus
13. Raasakka Eija - MTI
14. Ryytänen Kaija-Liisa - MTI
15. Soppela Ari – Lapin Pelastuslaitos
16. Väliheikki Pekka – Lapin Pelastuslaitos

Lisäksi netin kautta osallistui 11 hlöä, joista seuraavat kirjassivat nimensä

17. Herttuala Jussi – Ylitornion kunta
18. Jeskanen Teo – Lapin Urheiluopisto
19. Koivumaa Johanna – Kolarin kunta
20. Pihlajaniemi Pekka – Raattama
21. Molander Matti – Kemin kaupunki
22. Mäkelä Eeva – Lumiturvallisuuhanke, HUMAK

12.30 – 12.50 **Tervetuloa, REILAn ja nettisivujen lyhyt esittely.** Eija Raasakka, MTI

Raasakka avasi kokouksen kello 12.37. Esittelykierroksen jälkeen hän esitteli hankkeen sisällön sekä internetsivuston (www.reittimerkinnot.fi). Tärkeimpinä toimenpiteinä ovat verkoston luominen ja roolien selkeytys, pelastus- ja paikannusmerkintöjen yhtenäistäminen ja niiden hyväksyntä kansallisesti, asiakaslähtöiset ja turvalliset reittimerkinnot, kuntaprosessi sekä tiedottaminen ja tietopankin rakentaminen loppuvaiheen toimenpiteinä. Toteuttajina ovat Lapin Pelastuslaitos, Metsähallitus ja Lapin ammattikorkeakoulu/ Matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituutti (MTI).

Hankkeen onnistumisen edellytyksenä on kuntien, järjestöjen, viranomaisten ja käyttäjien välinen avoin yhteistyö. Kokouksia ja tapaamisia järjestetään kolmella eri

tasolla: kuntataso (11 kuntaa), Lappi-taso ja kansallinen taso, mm. ministeriöt. Avoimuus ja tiedon vaihtaminen varmistetaan hankkeen sivuston avulla, joka hankkeen loppupuolella muutetaan tietopankiksi.

12.50 – 13.10 **Metsähallituksen rooli, reitit ja reittimerkinnot.** Erkki Ollila, Metsähallitus
Metsähallituksen (www.metsa.fi) esittelyn jälkeen Ollila kertoi uusien aktiviteettien, kuten Fatbike, olevan tulevaisuuden asialistalla. Asiakasturvallisuus on tärkeää, kuten myös siihen liittyvät viestintä, opasteet, ohjeistukset, ym. Kokonaisturvallisuus on huomioitu organisaatiossa hyvin. Palautetta kerätään systemaattisesti ja palautteiden antajina tärkeimpinä ovat käyttäjät. Riskit on kerätty listaan, jota hyödynnetään jatkuvasti ja sitä täydennetään vuosittain.

Metsähallitus on julkaissut kaksi turvallisuuteen ja merkintöihin liittyvää opasta

- Asiakasturvallisuus luontopalveluissa 2013
<https://julkaisut.metsa.fi/assets/pdf/lp/Muut/asiakasturvallisuus.pdf>
- Hyvän viitoittamisen perusteet
<http://julkaisut.metsa.fi/assets/pdf/lp/Muut/viitoitusopas.pdf>

Viitoittamisessa tärkeimpänä on logiikka, jota hyödynnetään kansallisesti. Internet sivustolta löytyy muutamia esimerkkejä käytettävistä viitoituksista. Viitoitusopas korostaa viitoittamisen yhtenäistä logiikkaa, ei niinkään täsmälleen samanlaisten kylttien käyttämistä. Asiakaskokemus tulee myös huomioida viitoittamisessa – eri kohteisiin sopii erityyyliset opasteet

<http://www.retkikartta.fi/> sivuilla ovat karttapohjat reitteineen. Reittejä, merkintöjä ja rakennelmia on paljon, näiden ylläpidosta huolehditaan vain Metsähallituksen sisäiseen toimintaan tarkoitetun REISKA – järjestelmän avulla. Järjestelmään merkataan kaikki toimenpiteet, joita alueilla tehdään. Esimerkiksi jätekertymiä tai polttopuiden kulutusta voidaan seurata. REISKA on jäämässä eläkkeelle ja tilalle tulee PAVE, jolla tietoja voidaan päivittää helpommin maastossa mobiililaittein (REISKAan voi päivittää tietoja vain toimistossa). REISKasta siirretään tietoa asiakaskäytössä oleville Luontoon.fi ja retkikartta.fi – sivuille.

Mobiranger applikaatio toimii taskussa kulkevana kansallispuiston oppaana. Sovellus ilmoittaa käyttäjälleen milloin kohde on saavutettu ja näyttää multimediasisältöä kuten tekstiä, kuvia, videoita ja ääniä kohteista. Applikaatio hyödyntää GPS-järjestelmää, eli sillä voi myös navigoida maastossa. Sovellusta voi käyttää myös ilman Internet yhteyttä. Lähinnä tämä on tarkoitettu lyhyille lähireiteille. Järjestelmä on ollut käytössä Pyhä-Luoston ja Urho Kekkosen kansallispuistossa kesästä 2015 ja palautetta odotetaan talven mittaan. Muita mobiilisovelluksia on kehitelty mm. kulttuuriperintökohteiden opastukseen.

Keskustelua:

- olisiko mahdollista saada merkintöjä esimerkiksi lumivyöryvaarallisista paikoista Retkikartta.fi – sivuille?

- REILAssa Ollila toimii tällä hetkellä Lappi tason koordinaattorina, kuntakokouksiin osallistuvat kunkin paikkakunnan Metsähallituksen edustajat

13.10 – 13.30 Lapin Pelastuslaitoksen rooli ja tavoitteet. Pekka Väliheikki, Lapin Pelastuslaitos
Väliheikki toimii REILAssa Pelastuslaitoksen Lappi tason edustajana. Hankkeesta Väliheikki odottaa koko Lappia kattavaa ja yhteisesti hyväksyttyä pelastuspaikannusmerkintäjärjestelmää. Ongelmia on ollut monesti ihmisen löytämisessä laajoilla erämaa-alueilla. Onnistunut hanke vaatii jatkuvaa työtä, kaikkien sitoutumista, yhteistyötä ja suunnitelmallisuutta. Hankkeen aikana olisi hyvä saada käytännön työkalu reittien turvallisuuden kehittämiseksi.

Lapin Pelastuslaitoksen sisäisestä Pronto – järjestelmästä saadaan tilastoja maastoliikenneonnettomuuksista sekä maastopelastustehtävistä. Reittien katselmukset ja ihmisten opastaminen ovat tärkeitä tekijöitä turvallisuuden kehittämisessä. Pelastuslaitos pyrkii tutustumaan erilaisiin erämaa-alueen kohteisiin ja reitteihin.

Tärkeää on saada potilas kuljetettua ensihoidon piiriin. Käytössä Pelastuslaitoksella on erilaista kalustoa, kuten moottorikelkat, mönkijät, helikoptereita (Aslak, Rajavartiosto, Finhems). Ilma-alusten käytön rajoitteisuus on aina huomioitava. Myös naapurimaiden tuki on silloin tällöin tarpeen puolin ja toisin.

Paikantuminen perustuu ihmisen toimintaan, pelkkään tekniikkaan luottaminen ei ole hyväksi. Kulkijan tulee itse tietää oman paikkansa, mobiililaitteet ovat vain lisäapuja. Esimerkiksi datayhteyksien katvealueet tulee huomioida. Satelliittipuhelinten käyttö on ehkä lisääntynyt niiden hinnan laskiessa.

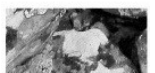
Pelastusviranomaiset käyttävät PEKE-järjestelmää. Pelastustehtävä paikantuu kartalle. Tärkeää olisi saada jossain vaiheessa viimeisimmät reittimerkinnot ja muut tarpeelliset tiedot PEKEen.

Keskustelua:

- Lumivyöryonnettomuudet näkyvät tilastoissa. Lumiturvallisuushankkeessa käsitellään ko. asiaa. REILA tekee yhteistyötä ao. hankkeen kanssa
- Ensihoito ja Pelastuslaitos hyödyntävät Retkikartta.fi palvelua
- Norjassa on käytössä kaupallinen paikannuspalvelu, josta ilmeisesti menee nappia painamalla hälytys pelastusviranomaisille. Selvitetään tätä asiaa hankkeen puolesta
- Lapin Matkailuelinkeinojen liitolla (www.lme.fi) on meneillään lainsäädäntöön ja maankäyttöön liittyvä hanke, jonka kanssa REILA tekee yhteistyötä

13.30 – 13.50 Lapin ELY-keskus, Luonnonsuojeluyksikön rooli ja tavoitteet. Pekka Herva, Lapin ELY-keskus

Herva käsitteli aihetta maastoliikennelain ja moottorikelkkailun näkökulmasta. Maastoliikennelainsäädäntö on vuodelta 1996 ja sen tarkoituksena on ehkäistä haittoja sekä edistää liikenneturvallisuutta. Laki on pohjaltaan ympäristöä suojaava laki. Uutena ilmiönä on moottorikelkoilla tapahtuva vesicross – kilpailut, joita lainsäädäntö ei tunne.

Tämä on aiheuttanut keskustelua siitä, ovatko kilpailut hyväksyttäviä. Maaston ja tien määrittelyä käsitellään lainsäädännössä lähinnä moottorikelkkailun näkökulmasta.

Reittisuunnittelussa kunnilla on vahva rooli. ELY-keskus luottaa kuntien kykyyn tehdä reittisuunnittelut oikeaoppisesti ja lain mukaisesti. Lapissa moottorikelkkareittejä on noin 3 500 km ja noin 5 000 km uria. Runkoreitit yhdistävät kunta- ja matkailukeskuksia toisiinsa. Tämän lisäksi alueilla on rengasreittejä, joita lanataan enemmän kuin pitkiä.

Kunnat perustavat reittejä noin 100 km/vuosi. Reittien perustamiset ovat vähenemään päin. Yleensä ELY-keskukselle tulee lausuntopyyntöjä 20–30 km pituisista reiteistä. Reittitoimitukset lisäävät kustannuksia. Hyöty kohdistuu safariyrityksille ja harrastajille. ELY-keskuksen valvonta on kuntien päätösten lainmukaisuuden valvontaa ja ELY-keskus antaa lausuntoja kunnille. Moottorikelkkailureiteillä, kiello- ja rajoitusalueilla ja maastossa valvovina viranomaisina toimivat poliisi, tulli- ja rajavartiolaitokset. Yhteensovittamiset kelkkailijoiden ja mökkiläisten välillä ovat nykypäivää. ELY-keskus pyrkii opastamaan niin kuntia, safariyrityksiä kuin kansalaisiakin.

Freeride ajaminen: voitaisiinko syvän lumen ajamisesta tehdä myytävä tuote? Mihin voidaan tehdä syvän lumen ajamiseen sopivat alueet? Vaihtoehtona voisi olla retkeilykelkkailu – tuote.

Mönkijäreiteille ei ole yhtä suurta tarvetta kysynnän vähäisyyden vuoksi. Mönkijöiden safaritoiminta on vähäistä.

Rekikoiratoiminta ja talvipyöräilyn lisääntyminen kelkkareiteillä on lisännyt vaaratilanteita. REILA – hankkeessa olisi syytä laatia pelastuspalvelukarttapohja, jota voidaan hyödyntää kansallisesti. Huomioitavaa on asiakkaiden omavastuu liikkumisessa.

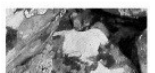
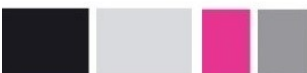
Keskustelua:

- Ympäristöministeriön Tarasti tavataan hankehenkilöstön puolesta 22.10.2015
- Maastoliikennelain uudistamista (YM) ei olla viemässä eteenpäin
- Ruotsissa syvän lumen alueet on merkitty. Metsähallitus selvittelee asiaa Suomessa
- Syvän lumen kelkkailu aiheuttaa lumivyöryvaaratilanteita jyrkillä alueilla

13.50 – 14.10 **Kuntaprosessi ja kuntakerroksen satoa.** Vesa Koivumaa ja Aleksi Latvala, MTI
Latvala esitteli kunnissa toteutettavia toimenpiteitä ja niiden sisältöjä yleisesti. Kunnissa toimintaa kehitetään kunnittain mutta myös yhteisiä kuntatapaamisia järjestetään hankkeen aikana.

Elokuussa Latvala ja Koivumaa kävivät kaikissa kunnissa, yhteenvetona seuraavaa:

1. Reittisuunnittelu yleensä yhden henkilön kontolla
2. Vastuut ylläpidosta ja huoltotoiminnasta oli epäselvää
3. Yhteistyö kuntien sisällä ja muiden kuntien kanssa on vähäistä
4. Työkaluja tarvitaan mm. reittisuunnitteluun
5. Riskienkartoitusta ei yleensä dokumentoida

6. Palautejärjestelmiä reittejä varten ei kaikilla ole
7. Karttoja on monenlaisia ja mobiilisovellukset kiinnostivat
8. Uudet ilmiöt ja kulkuvälineiden käyttö reiteillä muuttuu

Varsinaiset aloituskokoukset järjestetään kunnissa loka-marraskuussa 2015. Aloituskokousten sisältönä ovat reittiasioista vastaavan verkoston kasaaminen, roolien selkeyttäminen ja riskien kartoitus. Kotiläksynä kunnille annetaan tarkempien reittiriskien kerääminen ja dokumentointi. Lopputuloksena saadaan kokonaisnäkemys toiminnasta, jolla reittejä voidaan parantaa jo suunnitteluvaiheessa ja jonka perusteella voidaan kehittää yhteinen työkalu riskikartoitukseen.

Keskustelua:

- Kunnalle tulee aloitteita uusiksi reiteiksi monesta eri lähteestä
- Monesti kelkkareitit menevät kuntarajojen yli, hiihto- ym. muut reitit sijoittuvat kunnan sisälle.
- Kuntakohtaiset palautejärjestelmät ovat keskenään erilaisia, toivottiin kunnan palautejärjestelmän kehittämistä. REILAn yhtenä toimenpiteenä on asiakasviestinnän kehittäminen yhdessä kuntien ja verkoston kanssa
- Reitillä olevat vaaranpaikat huomattuaan käyttäjä ei välttämättä tiedä missä kunnassa liikkuu ja onko kuntaraja vaihtunut. Palautteen antaminen on tällöin vaikeaa. Tärkeintä olisi kuitenkin saada tieto jonnekin
- Yleensä puutteet korjataan hyvinkin nopeasti
- Tiedossa ei ole, kuinka vaaranpaikat merkitään siihen saakka, kunnes vaara on poistettu (riippuu vaaran paikan huomioineen henkilön toimista, esim. laittaako risun kuopan merkiksi)
- ELY-keskus on antanut ohjeistuksia kunnille kevään jäiden kantavuuksiin liittyen
- Voisiko Metsähallituksen sivuilla olla vaaranpaikkatiedotteet? Ollilan mielestä ajatus on hyvä
- Reittien ylläpitovastuu tulee huomioida
- Ne kunnat, jotka eivät ole mukana, tulee huomioida kaikesta huolimatta

14.10 – 14.20 **Selvitys muiden maiden reittimerkinnöistä.** Sini Kestilä, MTI

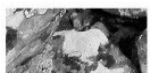
Kestilä on kerännyt kansainvälisiä merkintätapoja, raportissa on runsaasti kuvia ja paljon nettilähteitä. Varsinkin Ruotsin suunnalta löytyi tietoa hyvin. Tämän lisäksi esimerkkejä on Euroopasta, Kanadasta ja USAsta. Materiaali liitetään hankkeen sivustolle.

Keskustelua:

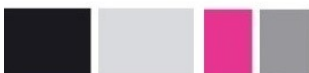
- Suomi on Ruotsin kanssa melko lailla samalla viivalla
- Yhdysvalloissa panostetaan jotakuinkin tarkemmin kuin moni muu maa
- Valtioiden välisillä yhteisillä reiteillä merkit vaihtuvat ylitettäessä valtioiden välinen raja (esim. Victoria-reitti länsirajalla Suomis-Ruotsi-Norja)

14.20 – 14.30 **Jatkotoimenpiteet ja seuraavasta tapaamisesta päättäminen**

Seuraava kokous päätettiin pidettäväksi to 10.12.2015 klo 12.30 – 15.00

Muistion kirjasi Vesa Koivumaa 13.10.2015

LAPIN AMK
Lapland University of Applied Sciences

Vipuvoimaa
EU:lta
2014-2020

